

Editörler

Prof. Dr. Ali Rıza Gül & Doç. Dr. Yunus Emre Gördük

TEFSİR

(Surelerin Nüzul Sırasına Göre Analizi)

Yazarlar

Prof. Dr. Fatma Asiye Şenat
Prof. Dr. Hasan Keskin
Prof. Dr. Hüseyin Çelik
Doç. Dr. Abdurrahman Altuntaş
Doç. Dr. Ahmet Öz
Doç. Dr. Aydın Temizer
Doç. Dr. İlhami Günay
Doç. Dr. Yakup Yüksel
Dr. Öğr. Üyesi Bayram Ayhan
Dr. Öğr. Üyesi Burhan Sümertaş
Dr. Öğr. Üyesi Davut Ağbal
Dr. Öğr. Üyesi Emrullah Ülgen
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Altuntaş
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Bağış
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Zülfi Cennet
Dr. Öğr. Üyesi Muhammed Ersöz
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Tunçer
Dr. Öğr. Üyesi M.Yusuf Haklı
Dr. Öğr. Üyesi Süleyman Pak

Editörler
Prof. Dr. Ali Rıza Gül & Doç. Dr. Yunus Emre Gördük
Tefsir (*Surelerin Nüzul Sırasına Göre Analizi*)

ISBN: 978-605-9498-79-1

Kitapta yer alan bölümlerin sorumluluğu yazarlarına aittir

1.Baskı 2019

Bu kitabın basım,yayın ve satış hakları Lisans Yayıncılığa aittir.Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik,elektronik veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz basılamaz ve dağıtılamaz.

Milli Basım ve Yayın

Lisans Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.
Tahtakale Mah. Hicret Sokak No:8/A
Avcılar-İSTANBUL
e-posta : lisans@lisansyayincilik.com.tr
www.lisansyayincilik.com.tr

Önsöz

Kur'ân-ı Kerîm, Allah'ın hidayet rehberi olsun diye insanlığa gönderdiği muhteşem kelimedir. Bazen Cebrâîl vasıtasıyla, bazen de doğrudan doğruya Hz. Muhammed'e Miladi yedinci yüzyılın ilk yarısında yaklaşık yirmi üç senelik bir süre zarfında vahyedilen bu kelamın dili Arapçadır. Ayrıca onda Arapların kültürlerine, yaşadıkları olaylara, içinde buldukları problemlere, konuştukları konulara ve sordukları sorulara da doğrudan veya dolaylı olarak atıf yapılmaktadır. Kur'ân'ın önemli bir kısmının ise nüzul sebebi dediğimiz olgusal bağlamlar üzerine indiği alana aşına olan herkesin bildiği hususlardandır. Bu yüzden Kur'ân'ı hemen herkes temel düzeyde de olsa anlayabilir; ancak nitelikli anlama söz konusu olunca, onun metinsel ve olgusal bağlamlarını bilmeden tefsir yapmak imkansız denecek kadar zorlaşır.

Günümüze kadar pek çok alim Kur'ân'ı tefsir etmek üzere çeşitli eserler telif etmiştir. Onların tamamına yakını eserlerini Mushaf tertibine göre hazırlamıştır. Kur'ân'ın anlaşılması noktasında bu elbette önemli bir aşamadır. Fakat bu tekniğin âyetlerin ve sûrelerin iniş süreçlerini eserlere yansıtmaya elverişli olmaması, bazı müelliflerin tefsirlerinde nüzul tertibini esas almaları sonucunu doğurmuştur. Ne var ki, bunun da nüzul süreçlerini izlemeye yeterince elverişli bir teknik olduğu söylenemez. Çünkü Hz. Muhammed'e vahyin geldiği yirmi üç yıllık sürede gizli tebliğ, açıktan tebliğ, Hicret, savaş izni gibi olaylar gerçek birer dönüm noktası olup, bunlar gerçekleştikleri zaman dilimlerinde inen âyetlerin ve sûrelerin üslup ve anlamlarını doğrudan etkiler. Klasik tekniğin diğer bir zaafı da Kur'ân'da parçalar halinde yer alan herhangi bir konuyu bir araya toplamada, dolayısıyla o konuya ilişkin toplu bilgi vermede yetersiz kalmasıdır. Bu, konulu tefsir tekniğinin ortaya çıkmasını gerekli kılmıştır. Ancak bu sefer de nüzul süreçleri içerisinde dönüm noktalarına mutabık olarak verilen ilahi mesajları bir bütün halinde görme fırsatı kaçırılmıştır.

Öte yandan elimizdeki tefsirlerin genellikle çok uzun olması, araştırmacılar için iyi bir durum olsa da ilahi mesajın insanlara ulaştırılması noktasında ciddi problemler doğurmaktadır. Kısa olanların

ise bıktırıcı denecek derecede dilsel analizlerle dolu olması veya dillerinin eskimesi, bu problemi daha da ağırlaştırmaktadır. Velhasıl, din alanında uzman olsun veya olmasın İslam'a ilgi duyan herkesin genel bir Kur'ân müktesebatına sahip olabileceği, onun mesajlarını, anlamlarını, amaçlarını ve yorumlarını bir bütün halinde ve özet olarak görebileceği bir eser ortaya koymanın artık yadsınamaz bir ihtiyaç haline geldiği görülmektedir.

Elinizdeki eseri hazırlama düşüncesi işte bütün bu gerekçelerin bir neticesi olarak ortaya çıktı. Biz bu eserde Kur'ân'ın dönemsel nüzul sıralamasını esas aldık; İslam tarihinde ilk defa sûreleri bu esasa göre gruplandırdık; sonra dönemlerin en önemli özelliklerini bu sûre gruplarına ortak isim olarak verdik; daha sonra da bu gruplar içerisinde yer alan sûreleri özet olarak tefsir ettik. Uyguladığımız tekniğin Kur'ân tefsiriyle ilgili bütün sorunları hallettiği iddiasında olmamakla birlikte, bunun diğerlerine nispetle daha iyi bir yol olduğunu söyleyebiliriz.*

Kur'ân'ın kısa tefsiri mahiyetindeki bu eser kolektif bir çalışmanın ürünüdür. Yüksek din eğitimi yapan muhtelif Fakültelerimizden değerli bilim insanları birer bölüm yazarak bu eserin ortaya çıkmasında büyük çabalar gösterdiler. Onların bu çabaları olmasaydı bu eser ortaya çıkmazdı. Kendilerine teşekkür ediyoruz. Amacımız, Kur'ân'ın mümkün olduğunca doğru anlaşılmasına ve çağdaş bir dille insanlara ulaştırılmasına mütevazî bir katkı sağlamaktır. Çalışmamız, İslam'ı ve onun temel kaynağı olan Kur'ân'ı anlamak isteyen herkese, hassaten yüksek din eğitimi alan öğrencilerimize ve din alanında uzman olan akademisyenlerimize hitap etmektedir.

Gayret bizden, muvaffakiyet Kur'ân'ın sahibi yüce Allah'tandır.

İstanbul, 2019

Editörler

Prof. Dr. Ali Rıza GÜL

Dr. Öğr. Üyesi Yunus Emre GÖRDÜK

* Dönemsel tefsir tekniği, bunun gerekçeleri ve planlaması Ali Rıza Gül'ün devam etmekte olan meal ve tefsir çalışmasından aktarılmıştır.

İÇİNDEKİLER

Önsöz	III
Bölüm 1 VAHYİN BAŞLANGIÇ YILLARI (İLK ÇAĞRILAR VE PUTPERESTLİĞE İLK ELEŞTİRİLER)	11
1.1. Alak Sûresi	12
1.2. Kalem Sûresi	15
1.3. Müzzemmil Sûresi	18
1.4. Müddessir Sûresi	20
1.5. Fatıha Sûresi	22
1.6. Tebbet Sûresi	24
1.7. Tekvîr Sûresi	26
1.8. A'la Sûresi	28
1.9. Leyl Sûresi	30
1.10. Fecr Sûresi	32
Yararlanılan Kaynaklar	35
Bölüm 2 VAHYE YENİ BİR BAŞLANGIÇ VE TEVHÎDİ HASSASİYETİ ARTTIRMA	37
2.1. Duhâ Sûresi	38
2.2. İnşirâh Sûresi	41
2.3. Asr Sûresi	43
2.4. Âdiyât Sûresi	44
2.5. Kevser Sûresi	46
2.6. Tekâsûr Sûresi	47
2.7. Mâûn Sûresi	49
2.8. Kâfirûn Sûresi	50
2.9. Fîl Sûresi	51
2.10. Felak Sûresi	53

2.11. Nâs Sûresi	56
2.12. İhlâs Sûresi	57
Yararlanılan Kaynaklar	59

Bölüm 3
CAHİLİYEYE KİMLİĞİNE İTİRAZLAR VE İSLAM
KİMLİĞİNİ GELİŞTİRMEYE YÖNELİK SÖYLEMLER

63

3.1. Necm Suresi	64
3.2. Abese Suresi	67
3.3. Kadr Suresi	69
3.4. Şems Suresi	70
3.5. Bürûc Suresi	72
3.6. Tîn Suresi	74
3.7. Kureyş Suresi	76
3.8. Kâria Suresi	78
3.9. Kıyâmet Suresi	79
3.10. Hümeze Suresi	82
3.11. Mürselât Suresi	83
Yararlanılan Kaynaklar	86

Bölüm 4
CAHİLİYEYE KARŞI İTİRAZLARIN ARTMASI
VE TEBLİĞİN KAPSAMININ GENİŞLEMESİ

87

4.1. Kâf Sûresi	88
4.2. Beled Sûresi	96
4.3. Târık Sûresi	99
4.4. Kamer Sûresi	101
4.5. Sâd Sûresi	105
4.6. A‘râf Sûresi	108
4.7. Cin Sûresi	114
Yararlanılan Kaynaklar	118

Bölüm 5
MÜSLÜMAN KİMLİĞİNİ GELİŞTİRME VE KURTULUŞ
ÖĞRETİLERİ

121

5.1. Yasin Suresi	122
5.2. Furkan Suresi	131

5.3. Fâtır Suresi	138
5.4. Meryem Suresi	144
5.5. Tâhâ Suresi	152
5.6. Vâkıa Suresi	158
Yararlanılan Kaynaklar	163

Bölüm 6
TARİHİ ÖRNEKLERLE İKNA ÇABALARI
VE KABİLESEL TEBLİĞ DÖNEMİ **165**

6.1. Şu‘arâ Sûresi	166
6.2. Neml Sûresi	172
6.3. Kasas Sûresi	176
6.4. İsrâ Sûresi	180
6.5. Yûnus Sûresi	185
6.6. Hûd Sûresi	189
6.7. Yûsuf Sûresi	193
Yararlanılan Kaynaklar	198

Bölüm 7
AÇIKTAN DAVETİN BAŞLANGICI VE İŞKENCE YILLARI **201**

7.1. Hicr Sûresi	203
7.2. En‘âm Sûresi	207
7.3. Sâffât Sûresi	214
7.4. Lokmân Sûresi	217
7.5. Sebe‘ Sûresi	222
Yaralanılan Kaynaklar	226

Bölüm 8
BOYKOT DÖNEMİ VE
MÜ‘MİNLERİ BİR ARADA TUTMA STRATEJİLERİ **229**

8.1. Zümer Sûresi	231
8.2. Mü‘min Sûresi	235
8.3. Fussilet Sûresi	237
8.4. Şûrâ Sûresi	239
8.5. Zuhruf Sûresi	241
8.6. Dûhân Sûresi	244

8.7. Câsiye Sûresi	245
8.8. Ahkâf Sûresi	246
Yararlanılan Kaynaklar	249

Bölüm 9 **HÜZÜN VE TESELLİ YILLARI** **251**

9.1. Zâriyât Sûresi	254
9.2. Ğâşiye Sûresi	258
9.3. Kehf Sûresi	260
9.4. Nahl Sûresi	265
9.5. Nûh Sûresi	271
Yararlanılan Kaynaklar	275

Bölüm 10 **EVRENSEL TEBLİĞ DÖNEMİ** **279**

10.1. İbrahim Suresi	280
10.2. Enbiyâ Suresi	286
10.3. Mü'minûn Suresi	291
10.4. Secde Suresi	296
10.5. Tûr Suresi	300
10.6. Mülk Suresi	305
10.7. Hakka Suresi	308
10.8. Meâric Suresi	312
Yararlanılan Kaynaklar	317

Bölüm 11 **AKABE SÜRECİNİN DOĞURDUĞU YENİ ŞARTLAR** **VE HİCRET ÖNCESİ SON MESAJLAR** **319**

11.1. Nebe' Sûresi	320
11.2. Nâzi'ât Sûresi	324
11.3. İnfîtâr Sûresi	327
11.4. İnşikâk Sûresi	329
11.5. Rûm Sûresi	331
11.6. Ankebût Sûresi	337
11.7. Mutaffifin Sûresi	343
Yararlanılan Kaynaklar	347

Bölüm 12
HİCRETEN SONRAKİ İLK MESAJLAR,
TOPLUMSAL TEŞKİLATLANMA VE CİHAD **349**

12.1. Bâkara Sûresi	350
Yararlanılan Kaynaklar	380

Bölüm 13
SAVAŞ HUKUKU VE
DİĞER GRUPLARLA BİRLİKTE YAŞAMA **385**

13.1. Enfâl Sûresi	387
13.2. Âl-i İmrân Sûresi	406
Yararlanılan Kaynaklar	423

Bölüm 14
HENDEK (AHZÂB) SAVAŞI, KADIN VE AİLE **427**

14.1. Mümtehine Sûresi	429
14.2. Ahzâb Sûresi	434
14.3. Nisâ Sûresi	440
Yararlanılan Kaynaklar	453

Bölüm 15
VAROLUŞLA ÖLÜM ARASINDA
NİMETLERİ DEĞERLENDİRME **457**

15.1. Zilzâl Sûresi	458
15.2. Hadîd Sûresi	459
15.3. Muhammed Sûresi	463
15.4. Ra'd Sûresi	465
15.5. Rahmân Sûresi	474
15.6. İnsan Sûresi	478
Yararlanılan Kaynaklar	483

Bölüm 16
FERT, AİLE VE TOPLUMU NİZALAMA **485**

16.1. Talâk Sûresi	486
16.2. Beyyine Sûresi	489

16.3. Haşr Sûresi	491
16.4. Nûr Sûresi	494
16.5. Hac Sûresi	497
16.6. Münâfikûn Sûresi	501
16.7. Mücâdele Sûresi	504
Yararlanılan Kaynaklar	507

Bölüm 17
DAVET MEKTUPLARI DÖNEMİ VE ADAB-I MUAŞERET **511**

17.1. Hucurât Sûresi	511
17.2. Tahrîm Sûresi	522
17.3. Teğâbun Sûresi	529
17.4. Saff Sûresi	534
17.5. Cum'a Sûresi	537
Yararlanılan Kaynaklar	544

Bölüm 18
VAHYIN SON YILLARI
(HUDEYBIYE ANLAŞMASI VE MEKKE'NİN FETHİ) **547**

18.1. Fetih Suresi	548
18.2. Mâide Suresi	557
18.3. Tevbe Suresi	560
18.4. Nasr Suresi	571
Yararlanılan Kaynaklar	575